

Aktualny stan dializoterapii w Polsce – 2020

(NEFROL DIAL POL. 2021; 25: 7-20)

Current status of renal replacement therapy in Poland in 2020

(NEPROL DIAL POL. 2021; 25: 7-20)

Alicja Dębska-Ślizień¹
Bolesław Rutkowski¹
Piotr Jagodziński¹
Przemysław Rutkowski¹
Jolanta Przygoda²
Dorota Lewandowska²
Jarosław Czerwiński²
Artur Kamiński²
Ryszard Gellert³

¹Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, Gdański Uniwersytet Medyczny

²POLTRANSPLANT

³Konsultant Krajowy w dziedzinie Nefrologii, Klinika Nefrologii i Chorób Wewnętrznych Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego

Wprowadzenie

Przedstawione dane powstały jako efekt pracy Polskiego Rejestru Nefrologicznego (PRN) działającego od roku 1990 pod patronatem Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego oraz Krajowego Konsultanta w dziedzinie Nefrologii. Historię działania PRN przedstawiono we wstępie do artykułu opublikowanego w Nefrologii i Dializoterapii Polskiej (NDP) omawiającego stan dializoterapii w Polsce w 2016 r.[1].

Od 2015 roku za zbieranie danych zbiorczych z poszczególnych ośrodków w danym regionie odpowiedzialny jest Konsultant Wojewódzki, który za pośrednictwem aktualnego Konsultanta Krajowego przekazuje je do opracowania Zespołowi Koordynacyjnemu (ZK Rejestru PTN) powołanemu decyzją Zarządu Głównego PTN w 2015 roku. W skład zespołu wchodzi: Prof. Ryszard Gellert (obecny Konsultant Krajowy), prof. Alicja Dębska-Ślizień (Gdańsk), prof. Bolesław Rutkowski (Gdańsk). Za zbiorcze opracowywanie danych odpowiedzialny jest ponadto dr Piotr Jagodziński a sekretarzem ZK Rejestru PTN jest prof. Przemysław Rutkowski. Przedstawione poniżej dane są efektem zbiórki przeprowadzonej w taki właśnie sposób. Publikowanie wyników pracy zespołu konsultantów w NDP wprowadzono w 2016 roku. Należy wspomnieć, że PRN od lat współpracuje z Rejestrem *European Renal Association – European Dialysis and Transplantation Association* oraz z *United States Renal Data System*, przekazując dane z Polski celem stworzenia możliwości porównania ich z danymi innych krajów w Europie i na świecie [2, 3, 4]. Dlatego też od roku 2016 zbierane są dane dotyczące liczby chorych w określonych grupach wiekowych, płeć pacjenta oraz rozpoznanie choroby będącej przyczyną schyłkowej niewydolności nerek zgodnie z klasyfikacją ERA-EDTA [3].

Epidemiologia leczenia nerko- zastępczego

Zapadalność łączna (HD+DO) w 2020 r.

Leczenie nerkozastępcze hemodializą (HD) i dializą otrzewnową (DO) rozpoczęło w całym 2020 roku 4684 pacjentów (4457 HD i 227 DO), co stanowi 123 pacjentów/młn mieszkańców, co widać na Rycinie 1a (w 2018 – 157,3/młn, w 2019 – 151,6 /młn). W grupie tej 65% chorych miało 65 lat lub więcej, a ok. 28,8% powyżej 75 lat. Rozkład wiekowy pacjentów rozpoczynających

leczenie dializami obrazuje Rycina 2 i 3. Ryciny te ukazują odmienną proporcję wiekową wśród pacjentów rozpoczynających DO w porównaniu do hemodializowanych (30% vs. 65% chorych ≥ 65 lat DO vs. HD). Chorych z rozpoznaniem cukrzycy typu 1 i typu 2 rozpoczynających leczenie nerko- zastępcze było 32% i 22% odpowiednio w grupie HD i DO, (Rycina 4); w 2020 roku odsetek łączny chorych z rozpoznaniem cukrzycy dla rozpoczynających te dwie metody wynosił 32% (w 2019 też 32%) co obrazuje stabilizację liczby zaczynających dializoterapię z nefropatią cukrzycową jako prawdopodobną przyczyną schyłkowej niewydolności nerek.

Chorobowość łączna (HD+DO) w 2020 r.

Na koniec 2020 roku dializowano łącznie 19647 pacjentów, z czego 18847 metodą hemodializy, a 800 metodą dializy otrzewnowej. W porównaniu do całkowitej liczby pacjentów dializowanych w 2019 roku (21479) i w 2018 roku (21328), zaobserwowano znaczący spadek ogólnej liczby chorych - (spadek o 9,3 % w stosunku do 2019) (Rycina 1b), zarówno w zakresie hemodializy – 18847 pacjentów (w 2019 r. -20555 pacjentów), jak i dializy otrzewnowej 800 pacjentów (920 w 2019 r.). Dializa otrzewnowa stanowiła w 2020 4,1% ogółu leczenia dializami (rok temu 4,28%). Rozkład wiekowy populacji chorych dializowanych na koniec 2020 roku wykazywał podobne tendencje, jak rozkład rozpoczynających dializy. Pacjenci w wieku > 65 lat stanowili 56% całości, a >75 lat 24,4% (w 2019 - 27%).

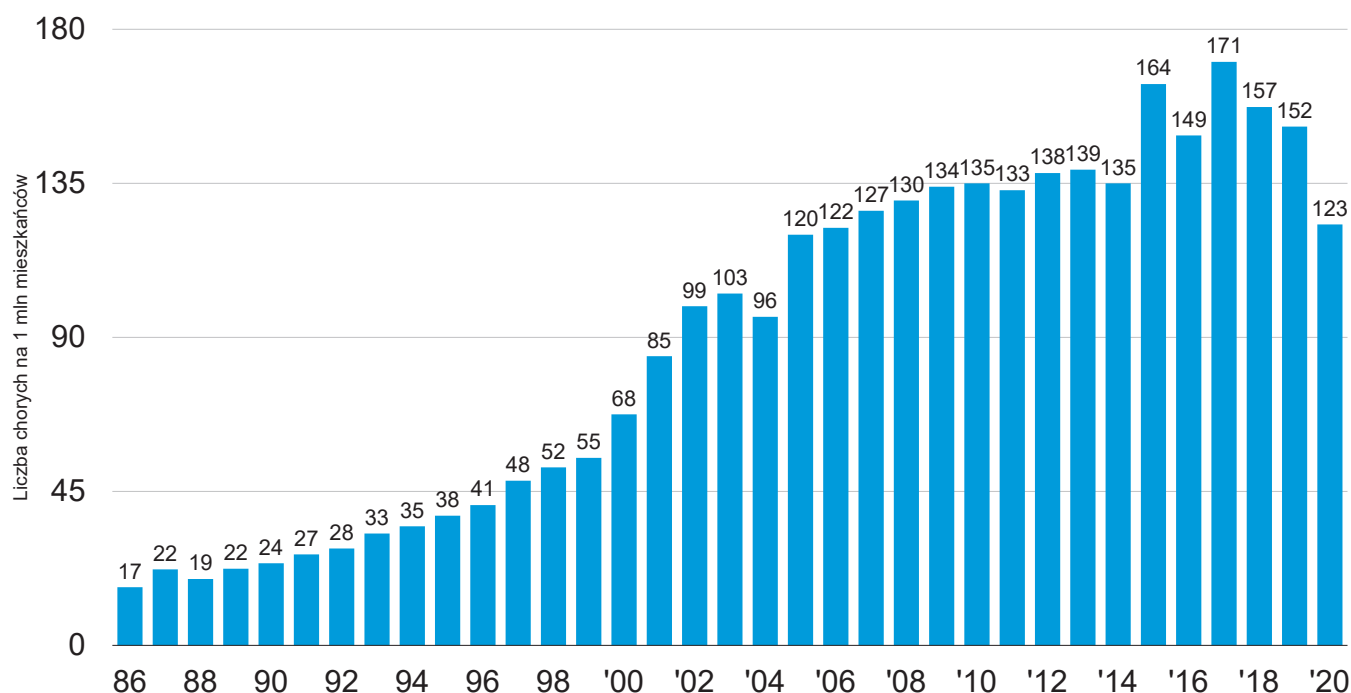
Rycina 5 obrazuje strukturę leczenia nerkozastępczego w Polsce na przestrzeni lat 1984-2020. Zwraca uwagę wysoka i nadal rosnąca liczba pacjentów z czynnym przeszczepem - 332 pacjentów/pmp. Łącznie wszystkimi trzema metodami było leczonych w 2020 roku 844 pacjentów/pmp (2019 - 888,1 pacjentów/pmp).

Losy pacjentów dializowanych ilustruje Rycina 6. W porównaniu do roku 2019 wzrosła liczba zgłoszonych zgonów pacjentów dializowanych – 5080 vs. 3958. Śmiertelność ogólna znacznie wzrosła i wyniosła 19,9% (w 2019 roku 15,1%).

Na Rycinie 7 zaprezentowano główne przyczyny schyłkowej niewydolności nerek u pacjentów leczonych dializami na dzień 31.12.2020 roku w porównaniu do lat poprzednich.

raz zespół Konsultantów Wojewódzkich w dziedzinie Nefrologii:

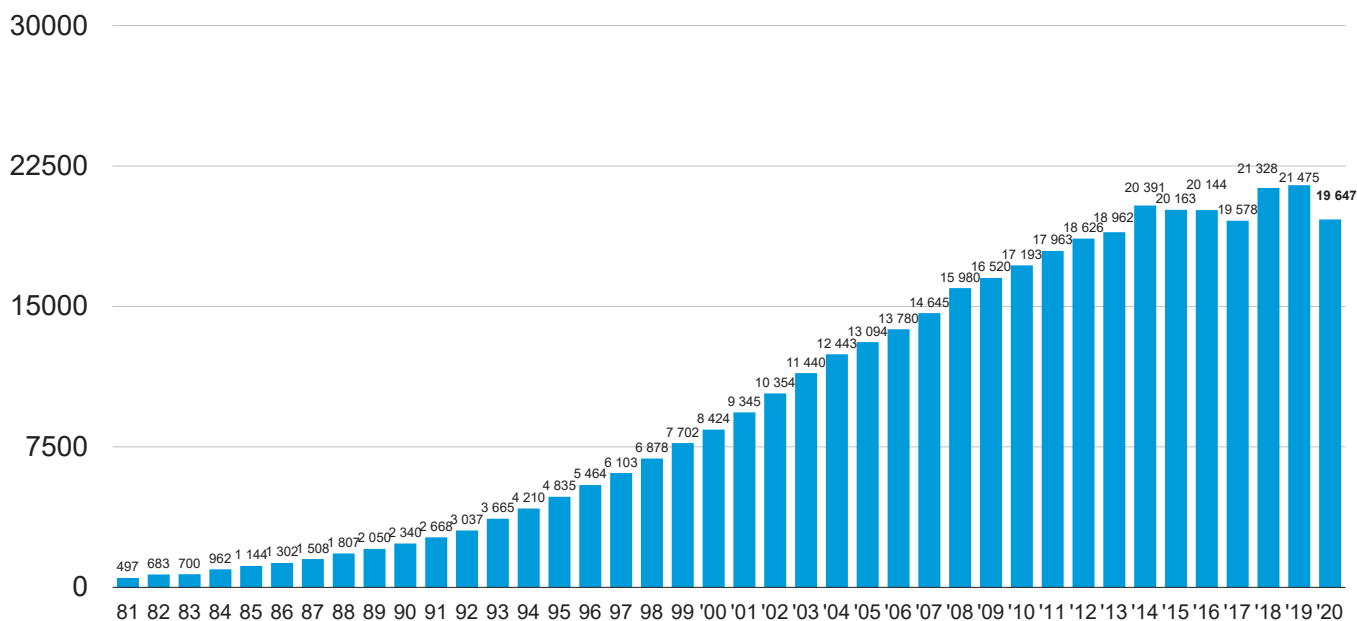
Dr hab. n. med. Oktawia Mazanowska (dolnośląskie)
Prof. dr hab. n. med. Jacek Manitus (kujawsko-pomorskie)
Prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska (lubelskie)
Dr hab. n. med. Ilona Idasiak-Piechocka (lubuskie)
Prof. dr hab. n. med. Michał Nowicki (łódzkie),
Prof. dr hab. n. med. Magdalena Durlik (mazowieckie)
Dr hab. n. med. Katarzyna Krzanowska (małopolskie)
Dr n. med. Grażyna Bogdanowicz (opolskie)
dr n. med. Marzena Janas (podkarpackie)
Prof. dr hab. n. med. Beata Naumnik (podlaskie)
Prof. dr hab. n. med. Alicja Dębska-Ślizień (pomorskie)
Prof. dr hab. n. med. Andrzej Więcek (śląskie)
Dr n. med. Grzegorz Gwóźdź (świętokrzyskie)
Dr Norbert Kwela (warmińsko-mazurskie)
Prof. dr hab. n. med. Andrzej Oko (wielkopolskie)
Prof. dr hab. n. med. Kazimierz Ciechanowski (zachodniopomorskie)
oraz Dyrektorzy Medyczni firm DaVita, Diaverum, Fresenius, Nefrolux.

Rycina 1a

Liczba chorych ze schyłkową niewydolnością nerek na milion mieszkańców w Polsce, u których rozpoczęto leczenie dializami (hemodializa HD i dializa otrzewnowa DO) w latach 1986-2020.

Number of patients with ESRD per 1 mln of population, who started dialysis treatment (HD+PD) during period of 1986-2020.

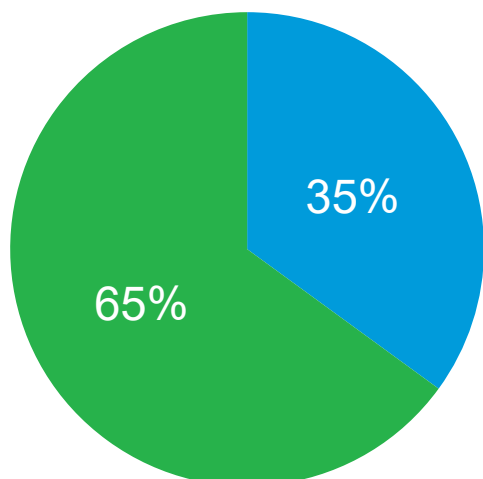

Rycina 1b

Liczba chorych przewlekle dializowanych (HD+DO) w Polsce – stan na 31. grudnia każdego roku.

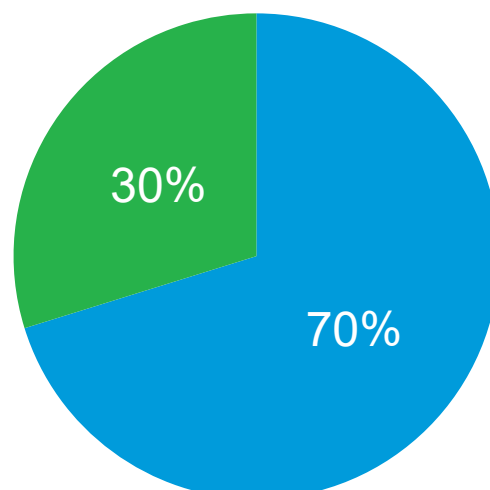
Number of patients treated with dialysis (HD+PD) in Poland at the end of each year (31st December).

■ 0-64 lata (years) ■ ≥65 lat (years)

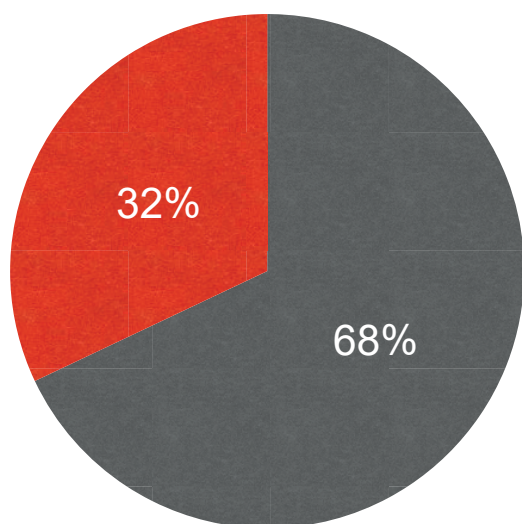
Rycina 2
Procent pacjentów w wieku 65 lat i starszych rozpoczynających leczenie HD w 2020 w porównaniu do pozostałych grup wiekowych.
Percentage of patients aged 65 and older starting HD treatment in 2020 compared to other age groups.

■ 0-64 lata (years) ■ ≥65 lat (years)

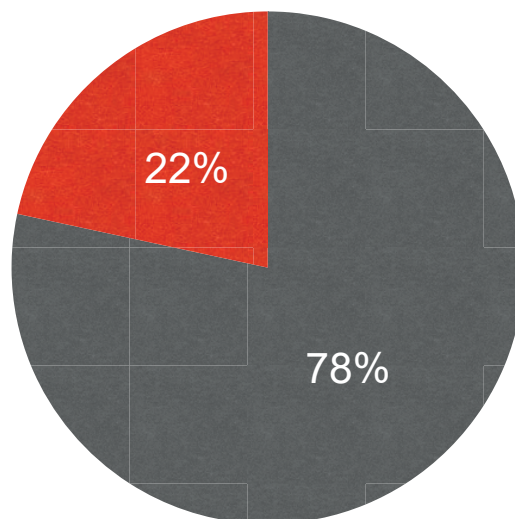

Rycina 3
Procent pacjentów w wieku 65 lat i starszych rozpoczynających leczenie DO w 2020 w porównaniu do pozostałych grup wiekowych.
Percentage of patients aged 65 and older starting PD treatment in 2020 compared to other age groups.

■ inne (others)
■ cukrzyca (diabetic)

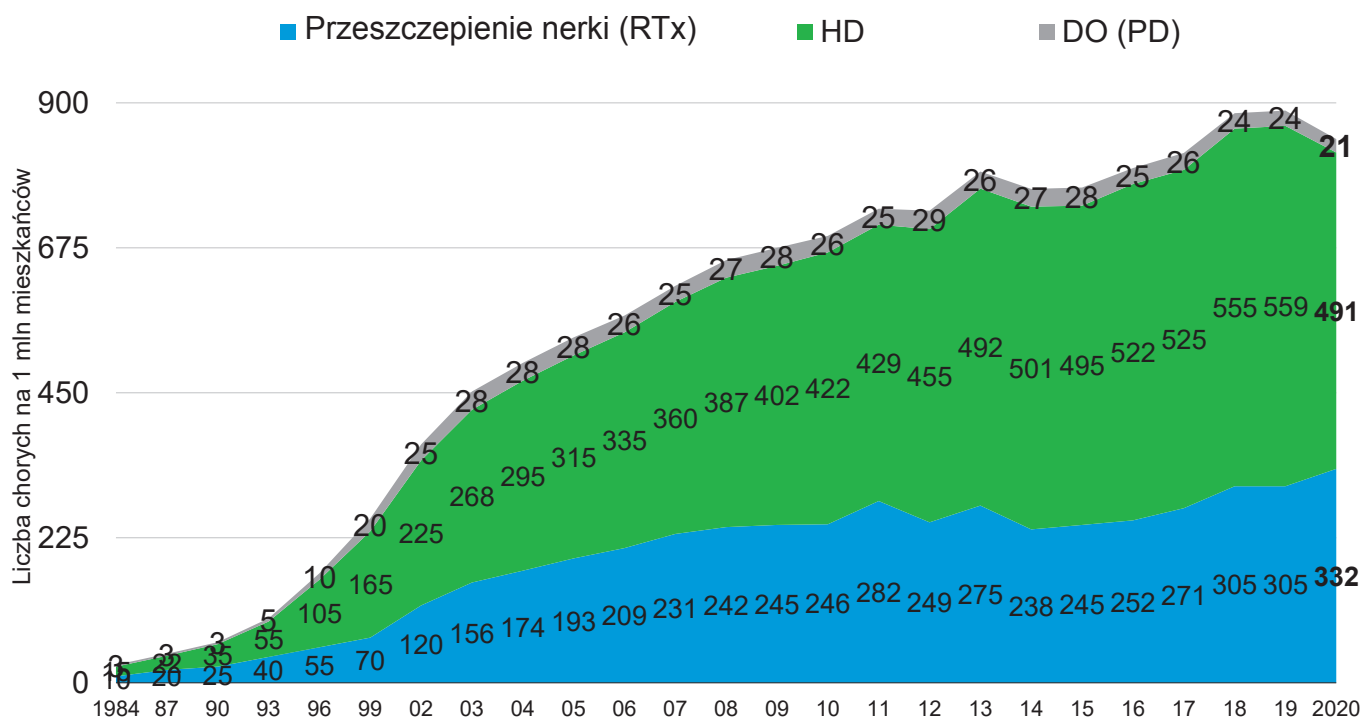

HD

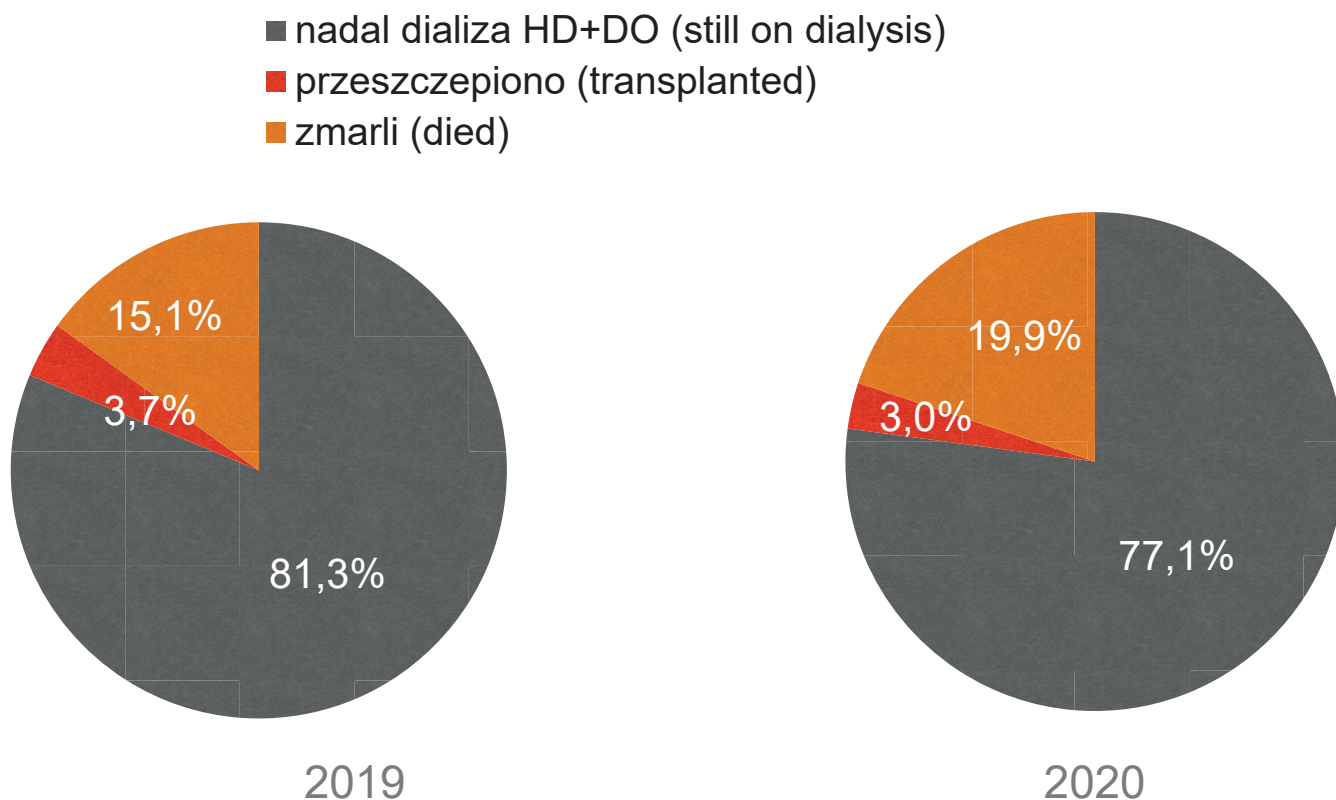

DO (PD)

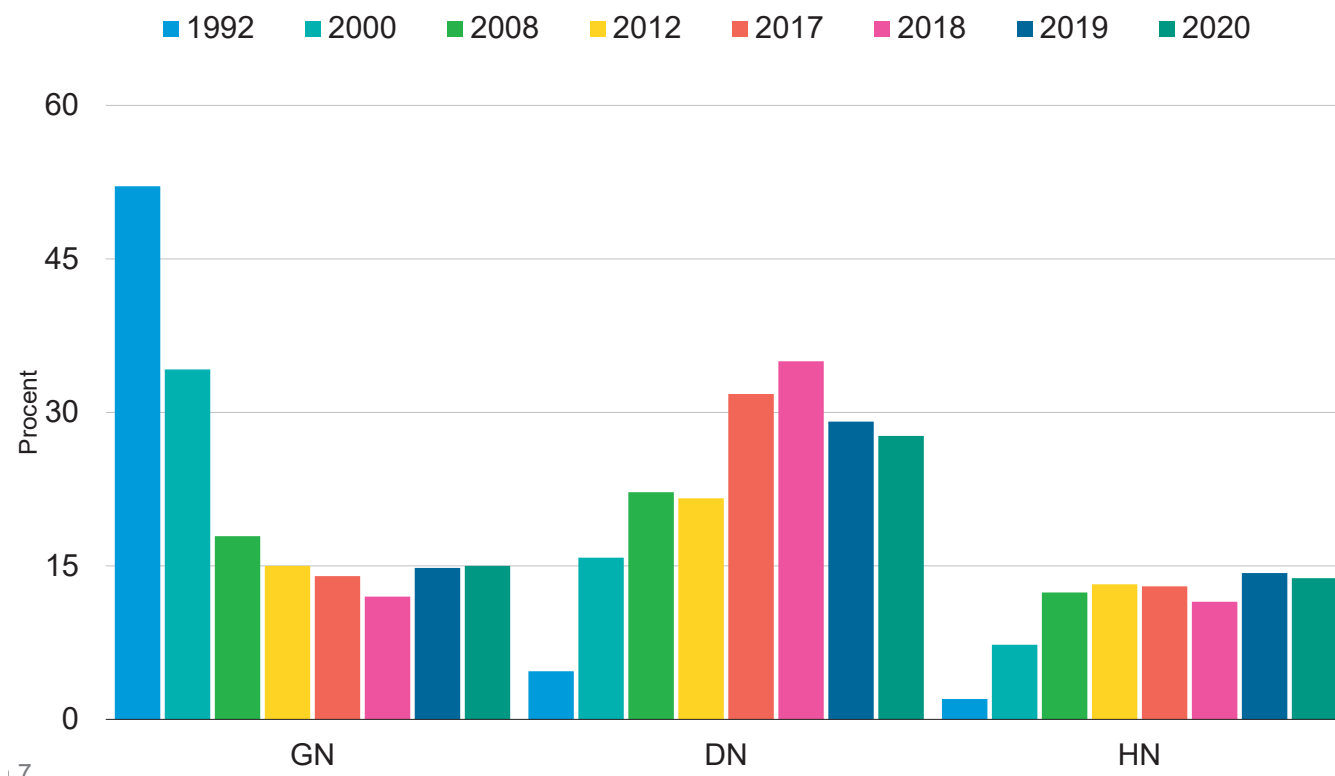
Rycina 4
Liczba pacjentów z cukrzycą rozpoczynających leczenie HD i DO w porównaniu do pacjentów z inną przyczyną schyłkowej niewydolności nerek, dane za 2020 r.
Number of diabetic patients starting HD or PD treatment in comparison to patients with other cause of ESRD in 2020.

Rycina 5
Porównanie metod leczenia nerkozastępczego (HD, DO i przeszczepienie nerki) w Polsce w latach 1984-2020.
Renal replacement therapy (HD, PD and RTx) in Poland during the period of 1984-2020.

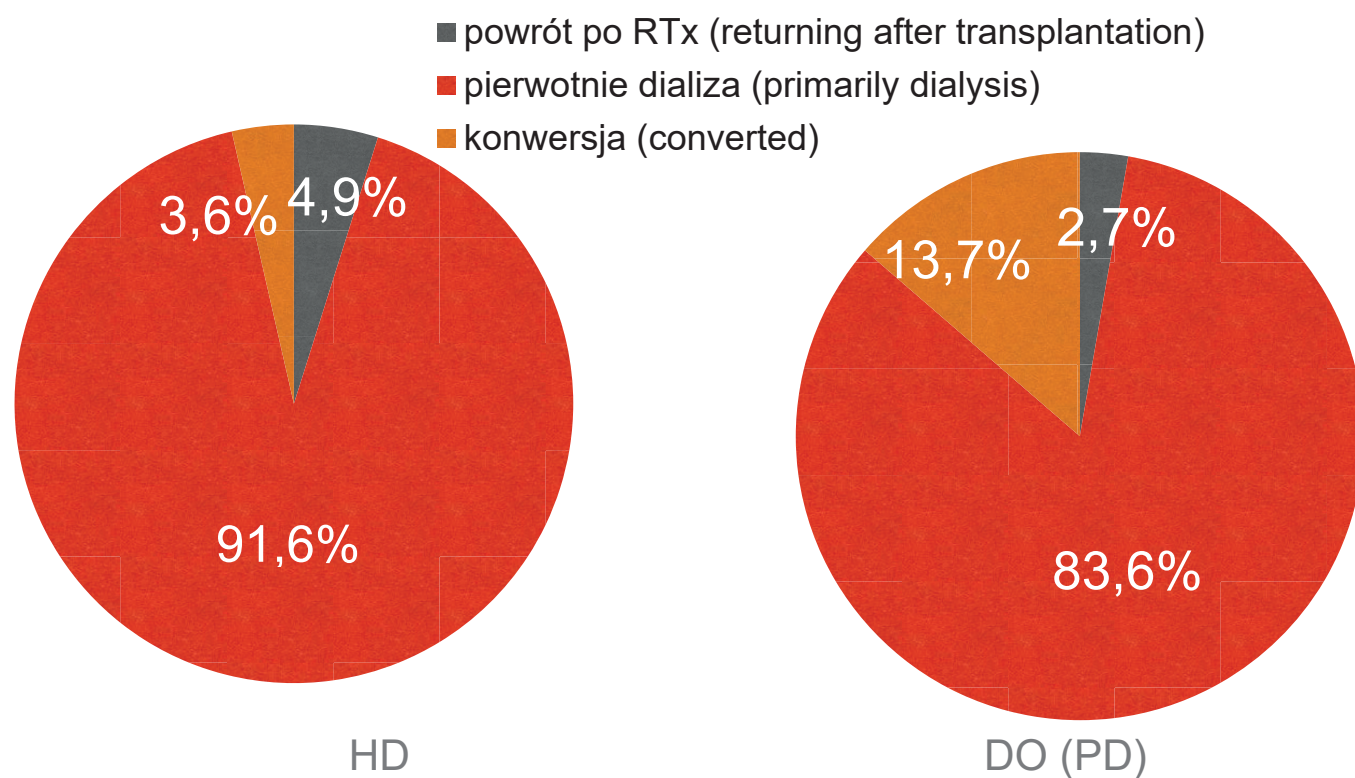
Rycina 6
Porównanie losów pacjentów dializowanych w Polsce w latach 2019 i 2020 na dzień 31. grudnia.
Comparison of outcomes of dialysis patients in Poland (2019 vs. 2020).

Rycina 7

Główne przyczyny schyłkowej niewydolności nerek u pacjentów leczonych dializami na dzień 31. grudnia 2020 w porównaniu do lat poprzednich (GN - kłębuszkowe zapalenie nerek, DN - cukrzycowa choroba nerek, HN - nefropatia nadciśnieniowa).

Main causes of ESRD in dialysis patients as of December 31, 2020 compared to previous years (GN - glomerulonephritis, DN - diabetic nephropathy, HN - hypertensive nephropathy).

Rycina 8

Pacjenci powracający na DO lub HD po RTx i skonwertowani w porównaniu do pierwotnie rozpoczynających HD lub DO w 2020 r.

Patients returning to PD or HD after RTx and converted compared to initially starting HD or PD in 2020.

Rycina 9
Porównanie łącznej liczby bezwzględnej pacjentów leczonych hemodializą i dializą otrzewnową na dzień 31.12.2020 r. w poszczególnych województwach. Dane zgłaszane przez stacje dializ.
Comparison of total absolute number of patients treated with hemodialysis and peritoneal dialysis as of December 31, 2020 by province. Data reported by dialysis units.

Wśród zadeklarowanych przez ośrodki dializ przyczyn schyłkowej niewydolności nerek (Rycina 7 i 14) dominowała cukrzycowa choroba nerek (rozpoznanie niepotwierdzone biopsją) – u 5449 pacjentów dializowanych (27,7% całości, w 2019 r. było ich 29%). Kłębuszkowe zapalenie nerek potwierdzone lub niepotwierdzone biopsją było przyczyną schyłkowej niewydolności nerek u 15,4% (14,5% w 2019 r.), a nefropatia nadciśnieniowa u 13,8% (14,3% w 2019 r.).

Na Rycinie 8 przedstawiono odsetek chorych powracających w roku 2020 do leczenia DO lub HD po utracie nerki przeszczepionej w porównaniu do pierwotnie rozpoczynających leczenie DO lub HD. Stanowił on podobnie jak w latach poprzednich 4,9% dla HD i nieco mniej dla DO 2,7% (w 2019 było to 4,7% dla HD i 3,0% dla DO). W przypadku chorych dializowanych otrzewnowo podobnie jak rok temu zwraca uwagę znaczący procent chorych skonwertowanych z HD - wynosi on 13,7% (odpowiednio konwersja DO-HD to tylko 3,6%).

Na rycinie 9 porównano łączną liczbę bezwzględną pacjentów HD i DO na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach. Z analizy danych zawartych w Rycinie 10 wynika, że największą liczbę dializowanych na milion mieszkańców stwierdza się w województwach kujawsko-pomorskim, lubuskim, warmińsko-mazurskim oraz wielkopolskim, podobnie jak w roku ubiegłym. Natomiast najniższe wskaźniki dotyczą województw: podlaskiego, lubelskiego oraz opolskiego.

Hemodializa

Wśród pacjentów dializowanych na koniec 2020 roku dość znacznie dominują mężczyźni (Rycina 11). Struktura wiekowa tej populacji pokazana jest na rycinie 12. Ryciny 8 i 13 obrazują odsetek powracających na HD po utracie nerki przeszczepionej (233 chorych - 4,9% rozpoczynających terapię HD) i przetransferowanych z dializy otrzewnowej - 172 pacjentów co stanowi 3,6% ogółu rozpoczynających hemodializoterapię. Rycina 14 pokazuje przyczyny niewydolności nerek wg klasyfikacji ERA-EDTA.

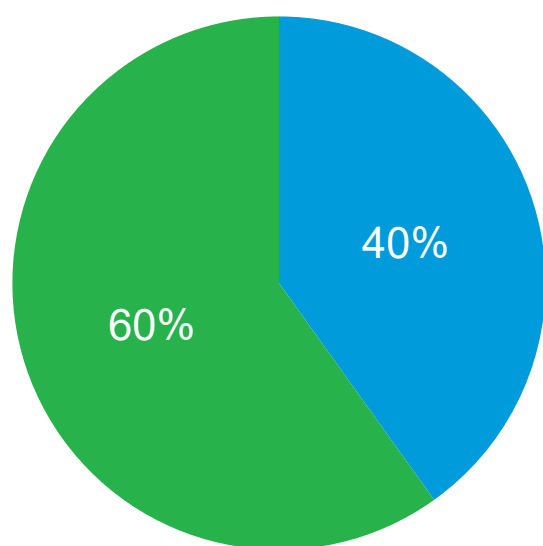
Losy chorych hemodializowanych (porównanie z DO) prezentuje rycina 21. W ciągu całego roku 2020 przeszczep nerki otrzymało 550 pacjentów hemodializowanych co stanowi 2% ogółu, zmarło 4945 - co stanowi 20% (15% w 2019) a wciąż dializowało się na koniec roku 18847 pacjentów. Tylko 42 chorych hemodializowanych zmieniło w 2020 roku formę dializy na DO.

Na rycinie 15 przedstawiono porównanie łącznej liczby bezwzględnej pacjentów leczonych HD na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach. Najwięcej pacjentów jest w województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Rycina 16 prezentuje porównanie liczby pacjentów leczonych HD na dzień 31.12.2020 w przeliczeniu na milion mieszkańców (pmp) w poszczególnych województwach. W tym ujęciu największy wskaźnik ma województwo kujawsko-pomorskie, lubuskie i warmińsko-mazurskie.

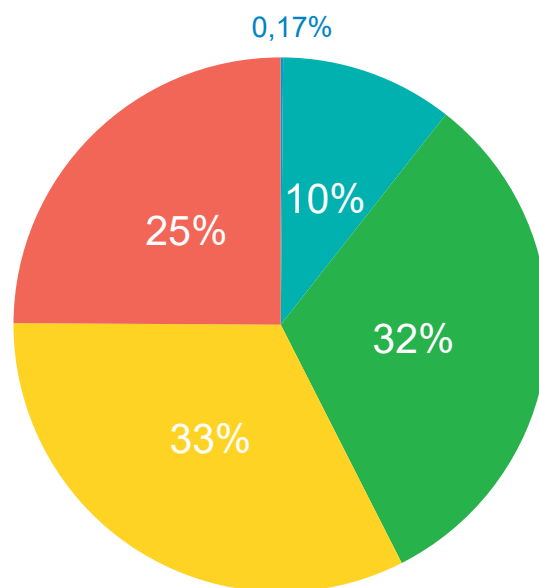
Rycina 10
Porównanie łącznej liczby pacjentów leczonych hemodializą i dializą otrzewnową na dzień 31.12.2020 w przeliczeniu na milion mieszkańców (pmp) w poszczególnych województwach.
Comparison of the total number of patients treated with hemodialysis and peritoneal dialysis as of December 31, 2020 per million population (pmp) by province.

■ Kobiety (Female) ■ Mężczyźni (Male)

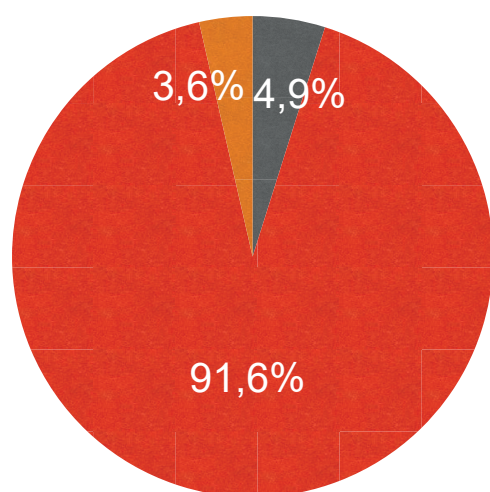
Rycina 11
Procent pacjentów leczonych HD w rozbiću na płeć na dzień 31.12.2020.
Gender comparison of patients treated with HD on 31.12.2020.

■ 0-19 ■ 20-44 ■ 45-64 ■ 65-75 ■ >75

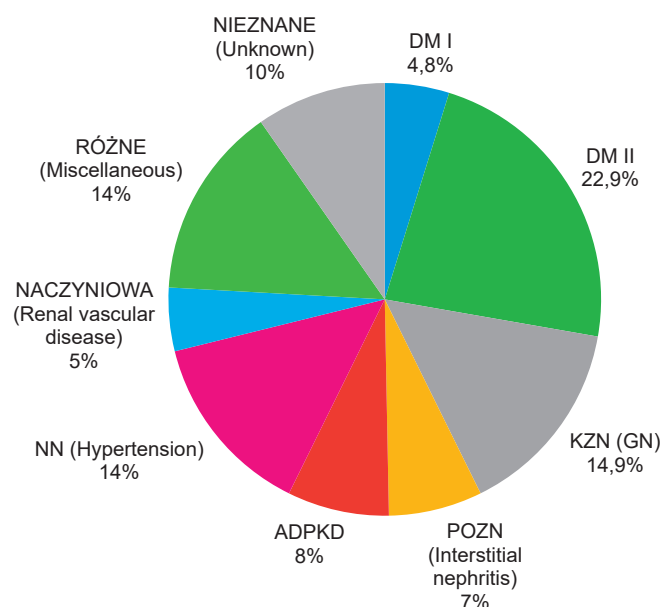

Rycina 12
Struktura wiekowa pacjentów leczonych HD na dzień 31.12.2020.
Comparison of age groups of patients treated with HD on 31.12.2020.

■ powrót po RTx (returning after transplantation)-233 pts
■ pierwotnie HD (primarily dialysis)-4383 pts
■ konwersja z DO (from PD) -171 pts

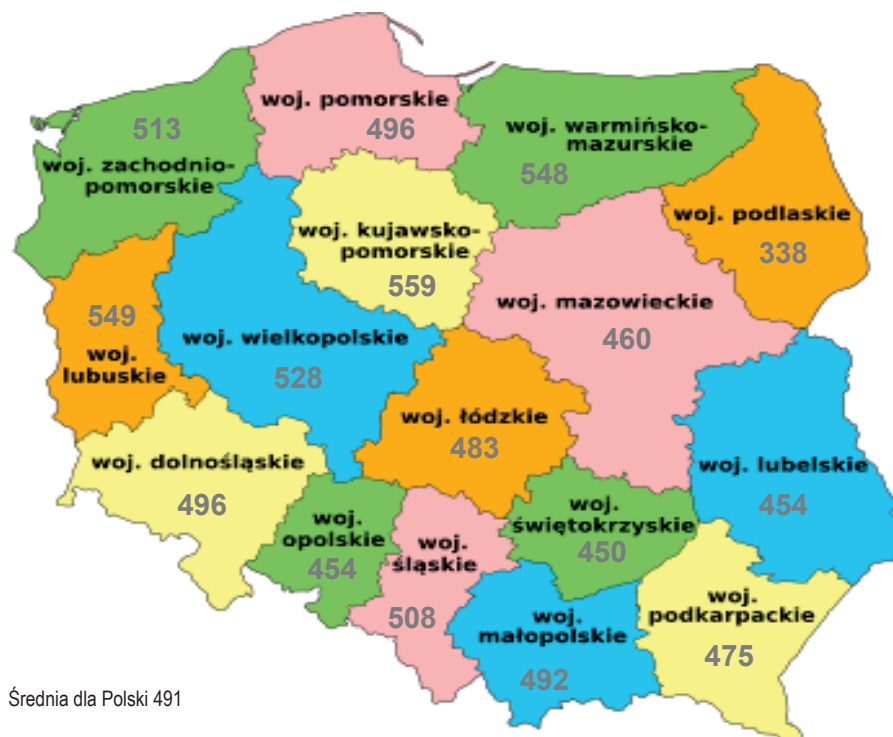
Rycina 13
Pacjenci powracający na HD po utracie przeszczepu nerki (RTx) w porównaniu do pierwotnie rozpoczynających HD lub pacjentów skonwertowanych z dializy otrzewnowej DO w roku 2020.
Patients returning to HD after loss of renal transplant (RTx) compared to those originally starting HD or patients converted from peritoneal dialysis (PD) in 2020.

Rycina 14
Przyczyny niewydolności nerek pacjentów leczonych HD i DO na dzień 31.12.2020 zgodnie z klasyfikacją ERA-EDTA.
Causes of ESRD of patients treated with HD and PD as of December 31, 2020 according to the ERA-EDTA classification.

Rycina 15
Porównanie łącznej liczby bezwzględnej pacjentów HD na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach. Dane zgłaszane przez stacje dializ.
Comparison of total number of patients treated with HD on 31.12.2020, by province.

Średnia dla Polski 491

Rycina 16
Porównanie łącznej liczby pacjentów leczonych HD na dzień 31.12.2020 w przeliczeniu na milion mieszkańców (pmp) w poszczególnych województwach.
Comparison of patients pmp treated with HD on 31.12.2020, by province.

Dializa otrzewnowa

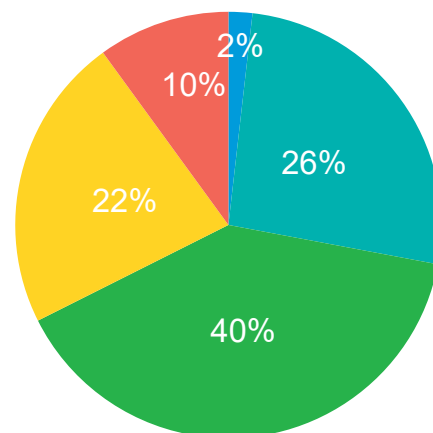
Z analizy struktury wiekowej populacji leczonych dializami otrzewnowymi wynika, że w roku 2020, podobnie jak w 2018 i 2019 roku, obserwuje się odmłodzenie populacji w stosunku do lat poprzednich (Ryciny 17 i 18). Może to wynikać z wielu aspektów tj. tendencji do kwalifikowania młodszych, sprawniejszych i niezależnych chorych do tej metody oraz być może ze zmiany metody na hemodializę, co dalej wpływa na obraz epidemiologiczny na koniec roku. Największą bezwzględną liczbę pacjentów DO odnotowano w województwie wielkopolskim, mazowieckim i śląskim (Rycina 19), a w ujęciu na milion mieszkańców wyróżnia się województwo wielkopolskie, podlaskie i świętokrzyskie (Rycina 20).

Losy chorych dializowanych otrzewnowo prezentuje rycina 21. W ciągu całego roku 2020 przeszczep nerki otrzymało 177 pacjentów dializowanych otrzewnowo co stanowi 13% (w 2019 r. 15%), zmarło 82 - co stanowi 7% (w 2019 r. 5%), a wciąż dializowało się na koniec roku 800 pacjentów. Aż 172 chorych dializowanych otrzewnowo zmieniło w 2020 roku formę dializy na HD.

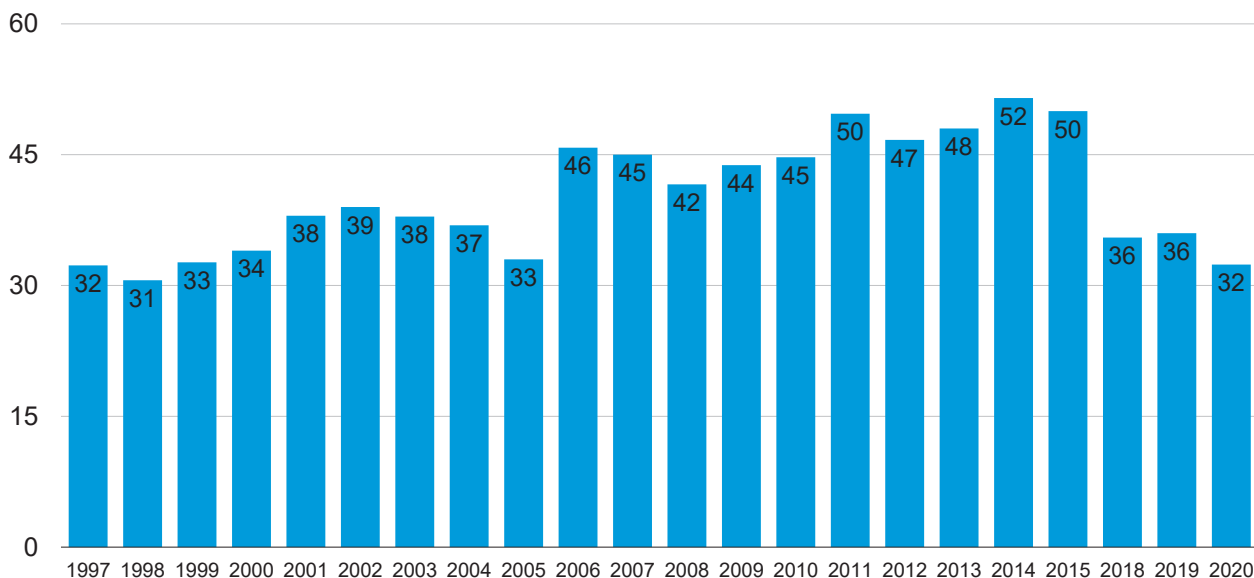
Odsetek chorych z cukrzycą typu 1 i 2 i cukrzycową chorobą nerek jako prawdopodobną przyczyną schyłkowej niewydolności nerek na przestrzeni lat wśród chorych dializowanych otrzewnowo nie zmienia się i w 2020 wynosi 27% (rok temu 28%) (Rycina 22).

Raportowana niższa śmiertelność ogólna w grupie dializowanych otrzewnowo (w 2020 7%) w porównaniu do całkowitej dla obydwu metod dializy łącznie (19,7%) wynika z faktu, że na dializę otrzewnową decydują się pacjenci młodszy w stosunkowo dobrym stanie ogólnym, a także fakt, że nie są w ramach tej statystyki podawani pacjenci, którzy krótko przed zgonem zmienili metodę leczenia na hemodializę. Duże znaczenie miał również wpływ infekcji SARS-CoV-2 i dużo niższa śmiertelność z tego powodu w grupie pacjentów dializowanych otrzewnowo wykonujących procedury w warunkach domowych.

0-19 20-44 45-64 65-75 >75

Rycina 17
Struktura wiekowa pacjentów leczonych DO na dzień 31.12.2020.
Comparison of age groups of patients treated with PD on 31.12.2020.

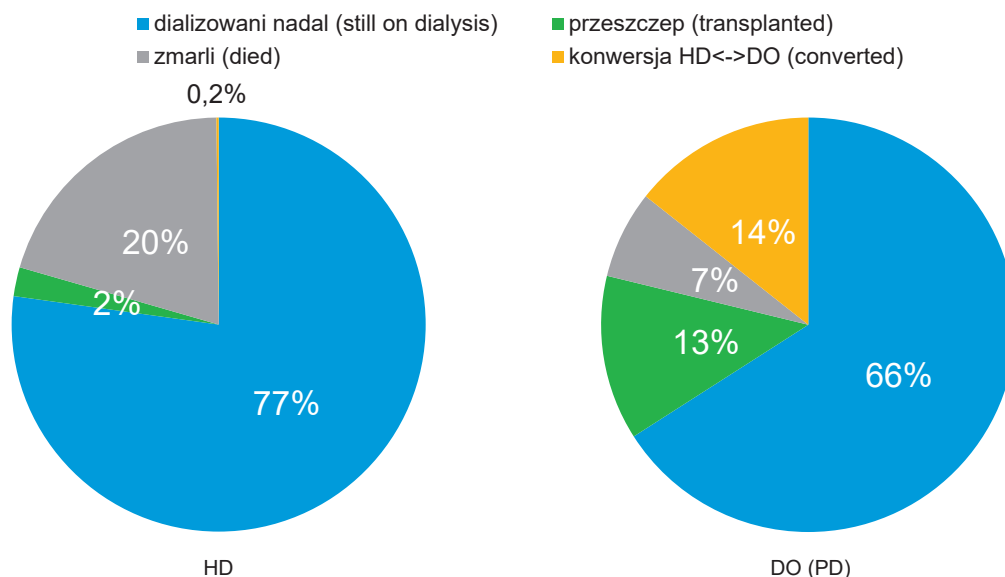
Rycina 18
Procent pacjentów leczonych DO powyżej 64 roku życia w latach 1997 – 2020.
Percentage of patients treated with PD over age 64 1997 - 2020.

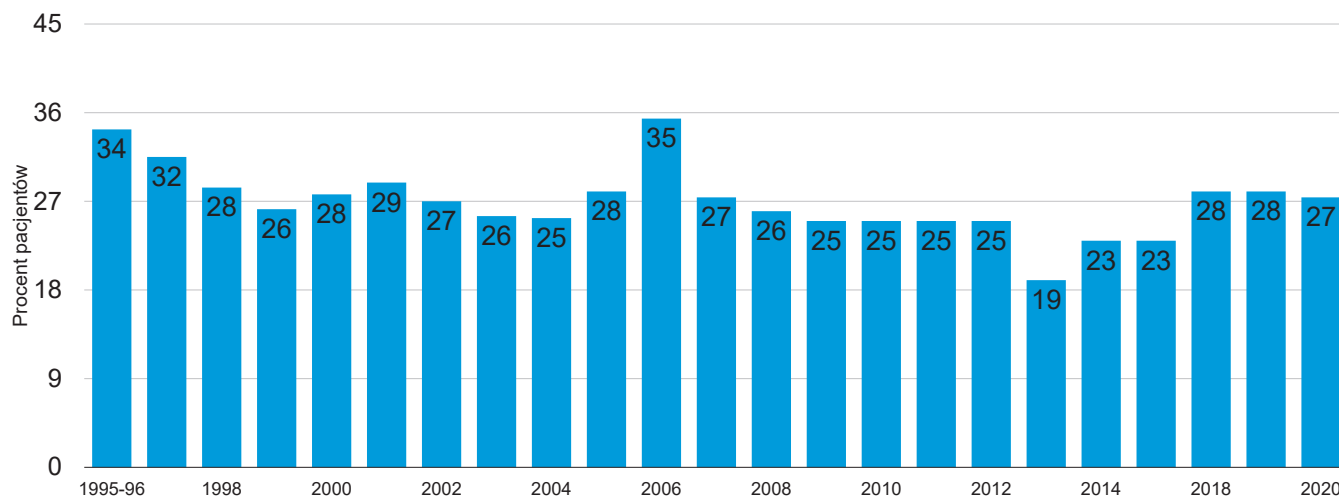
Rycina 19
Porównanie łącznej liczby bezwzględnej pacjentów DO na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach. Dane zgłaszane przez stacje dializ.
Comparison of total number of patients treated with PD on 31.12.2020, by province.

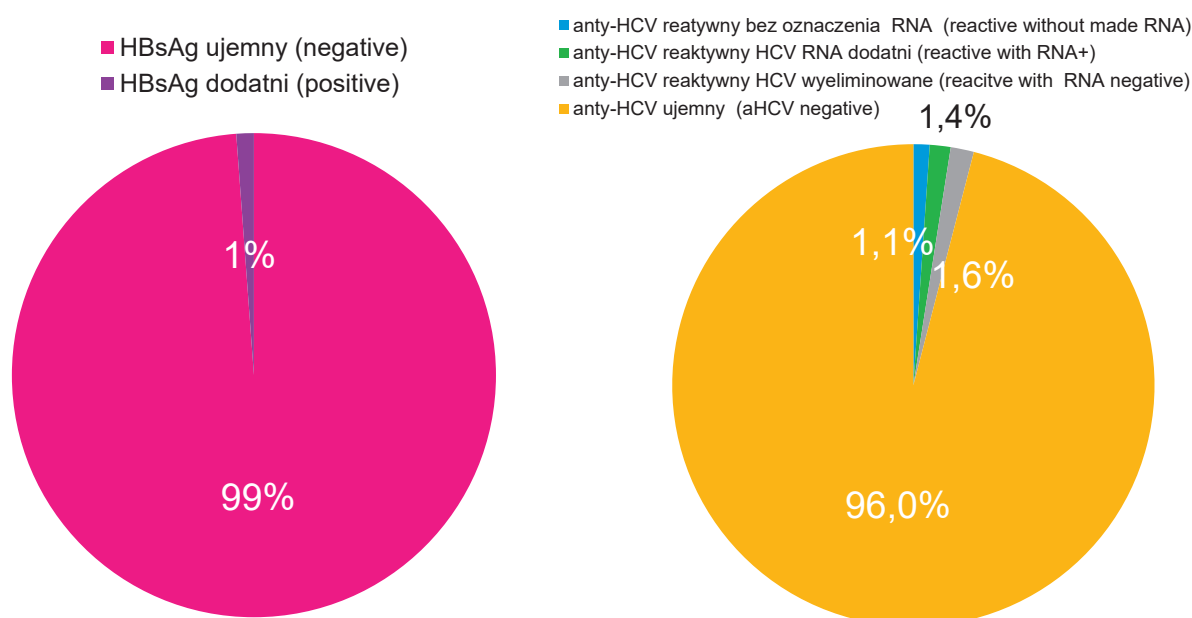
Rycina 20
Porównanie łącznej liczby pacjentów leczonych dializą otrzewnową na dzień 31.12.2020 w przeliczeniu na milion mieszkańców (pmp) w poszczególnych województwach.
Comparison of patients pmp treated with PD on 31.12.2020, by province.

Rycina 21
Losy pacjentów dializowanych HD vs. DO – podsumowanie roku 2020
Comparison of outcomes of HD vs. PD patients during the whole year 2020.

Rycina 22
Procent pacjentów chorych na cukrzycę leczonych DO na dzień 31. grudnia w poszczególnych latach.
Number of PD diabetic patients on December 31st of each year

Rycina 23
Status wirusologiczny WZW typu B i C pacjentów dializowanych na dzień 31.12.2020.
Hepatitis B and C virologic status of dialysis patients on 31.12.2020.

Zakażenia WZW typu B i C wśród pacjentów dializowanych

Wg danych na koniec 2020 około 95 % pacjentów jest pierwotnie niezakażonych, 1% ma dodatni antygen HBs, 4% ma reaktywne przeciwciała aHCV. W porównaniu do lat ubiegłych, dzięki większej dostępności do skutecznego leczenia, maleje procent pacjentów z wykrywalnym RNA HCV (1,4%), a na stałym poziomie jest liczba pacjentów, którzy wirusa HCV wyeliminowali - 1,6% (Rycina 23).

Przeszczepianie nerek

Zgodnie z danymi z Krajowej Listy biorców (KLO), na koniec 2020 roku na li-

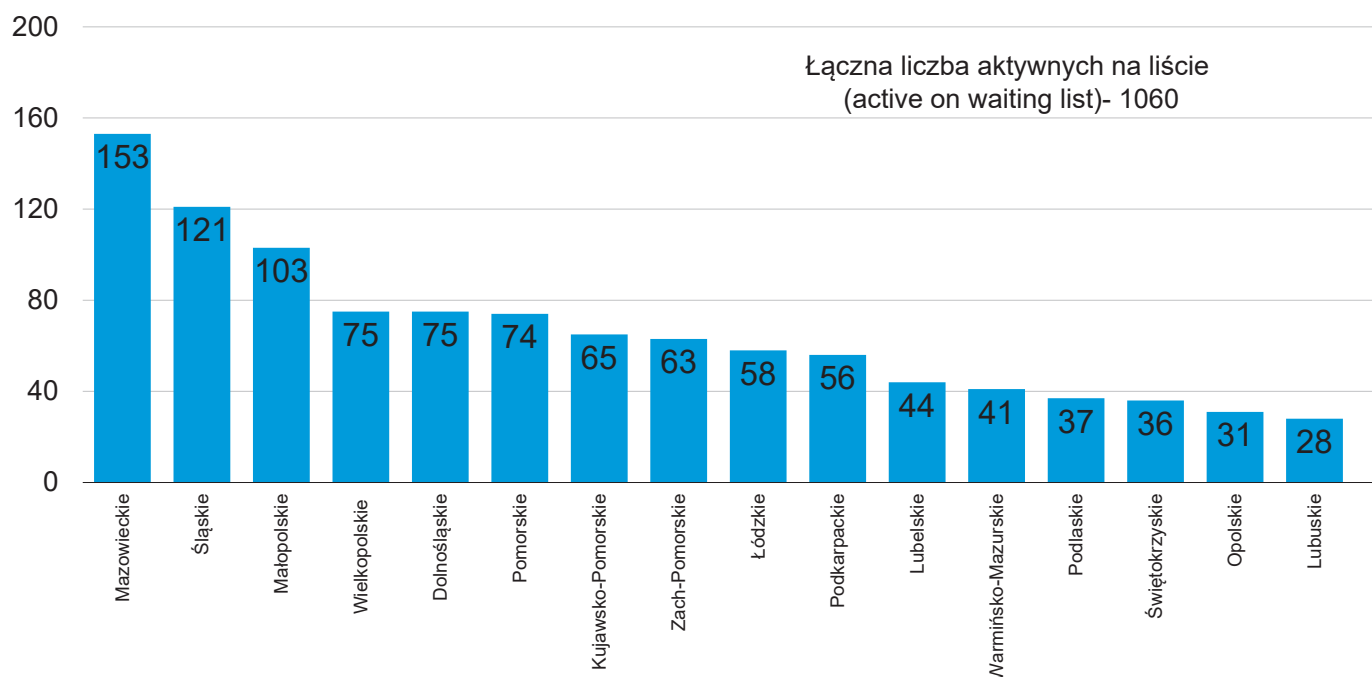
ście aktywnych biorców przeszczepu nerki i nerki + inny narząd było 1060 chorych.

Rycina 24 obrazuje liczbę aktywnych na liście potencjalnych biorców nerki i nerki + inny narząd, a rycina 25 chorych zgłoszonych *de novo* w 2020. Na rycinie 26 zaprezentowano liczbę biorców nerki i nerki i trzustki na aktywnej liście w przeliczeniu na milion populacji w poszczególnych województwach. Najwyższy wskaźnik pmp odnotowano w województwach zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim i podlaskim, a najniższy w lubelskim i wielkopolskim.

Dla oceny aktywności transplantacyjnej regionów istotna jest zarówno liczba

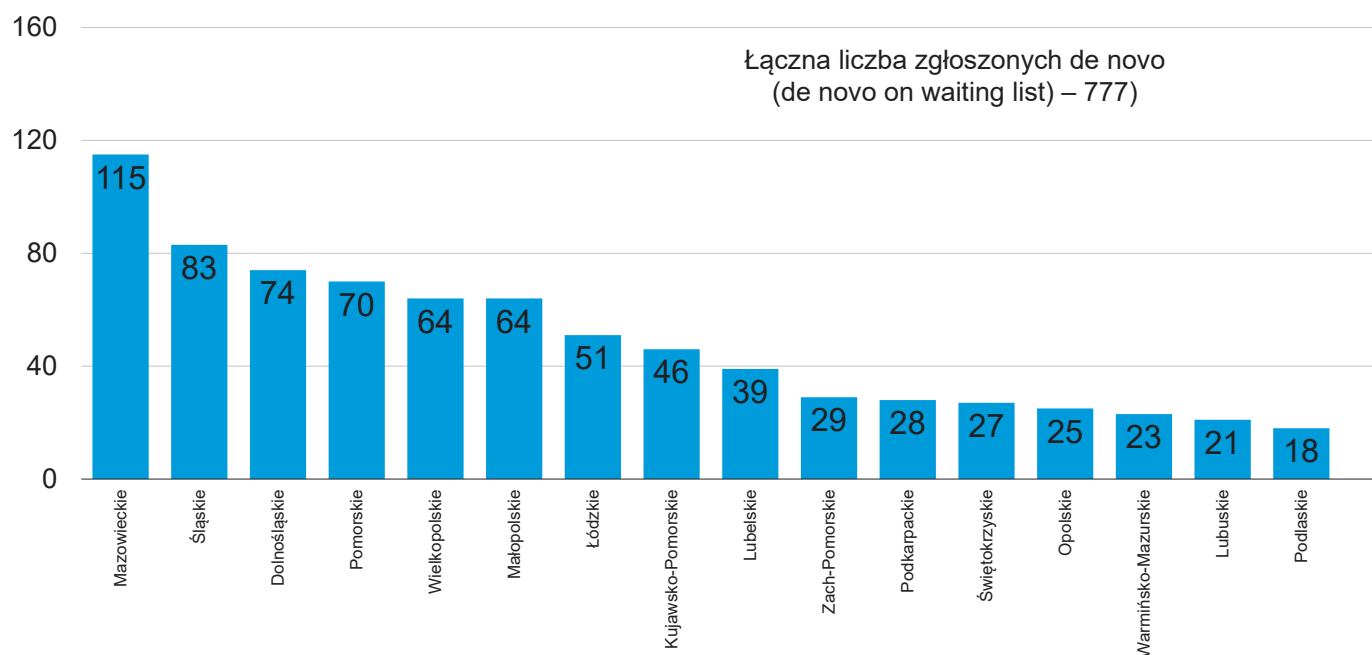
aktywnych na liście pacjentów, jak również liczba chorych przeszczepionych w danym roku. W tym porównaniu najlepsze wyniki w przeliczeniu na liczbę mieszkańców odnotowano w województwach pomorskim i zachodniopomorskim, najmniej takich pacjentów było w województwach lubelskim i podkarpackim (Rycina 27).

Na rycinie 29 przedstawiono procent aktywnych na KLO chorych w poszczególnych województwach w przeliczeniu na bezwzględną liczbę pacjentów leczonych hemodializą i dializą otrzewnową. Najwyższy procent odnotowano w województwach podlaskim (8,4%), zachodniopomorskim (7,0%) i opolskim (6,4%), a najniższy

Rycina 24

Liczba pacjentów aktywnych na liście biorców nerki i nerki z innym narządem na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach.
Number of patients active on the waiting list for kidney and kidney plus other organ on 31.12.2020, by province.

Rycina 25

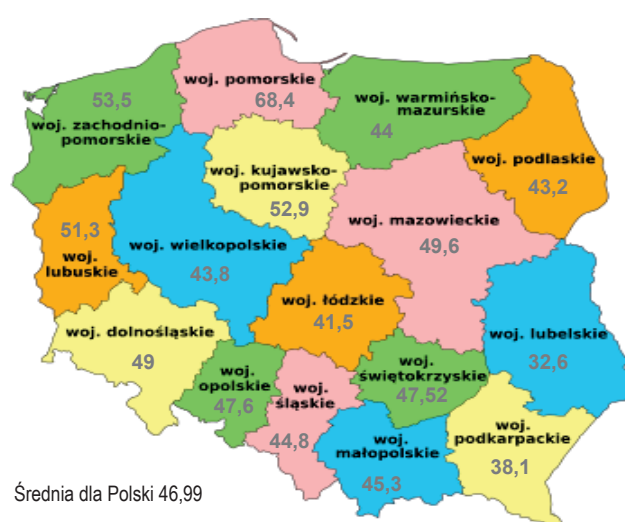
Liczba pacjentów zgłoszonych de novo na listę biorców (nerka, nerka i inny narząd) na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach.
Number of patients referred de novo on the waiting list (kidney, kidney and other organ) on 31.12.2020, by province.

Rycina 26

Porównanie liczby aktywnych chorych na liście oczekujących na przeszczepienie nerki lub nerki i trzustki na 1 mln mieszkańców na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach.

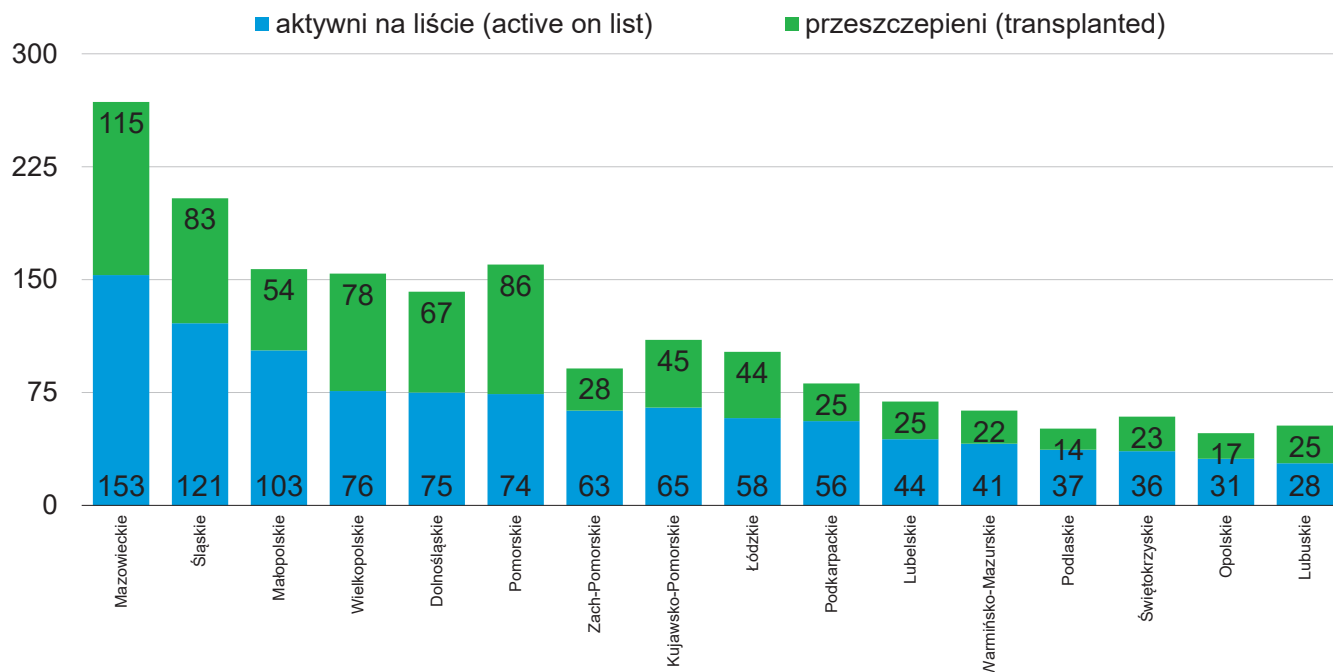
Comparison of the number of active patients on the waiting list (kidney and kidney+pancreas) per 1 million population as of December 31, 2020, by province.

Rycina 27

Porównanie łącznej liczby aktywnych na liście biorców i przeszczepionych w 2020 roku / na 1 mln mieszkańców na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach.

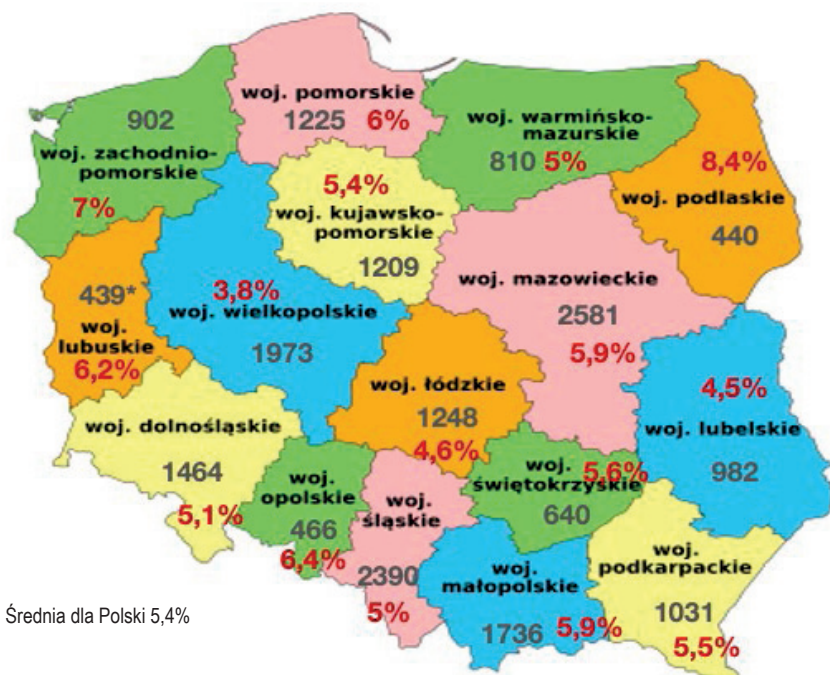
Comparison of the total number of active on the waiting list and transplanted in 2020 / per 1 million inhabitants as of December 31, 2020, by province.

Rycina 28

Porównanie liczby biorców, którzy otrzymali przeszczep samej nerki lub nerki z trzustką, wątroby lub sercem w 2020 roku, do liczby aktywnych na liście w zależności od województwa zamieszkania.

Comparison of the number of recipients who received a kidney alone or kidney with pancreas, liver, or heart transplant in 2020 to the number active on the waiting list, by province of residence.

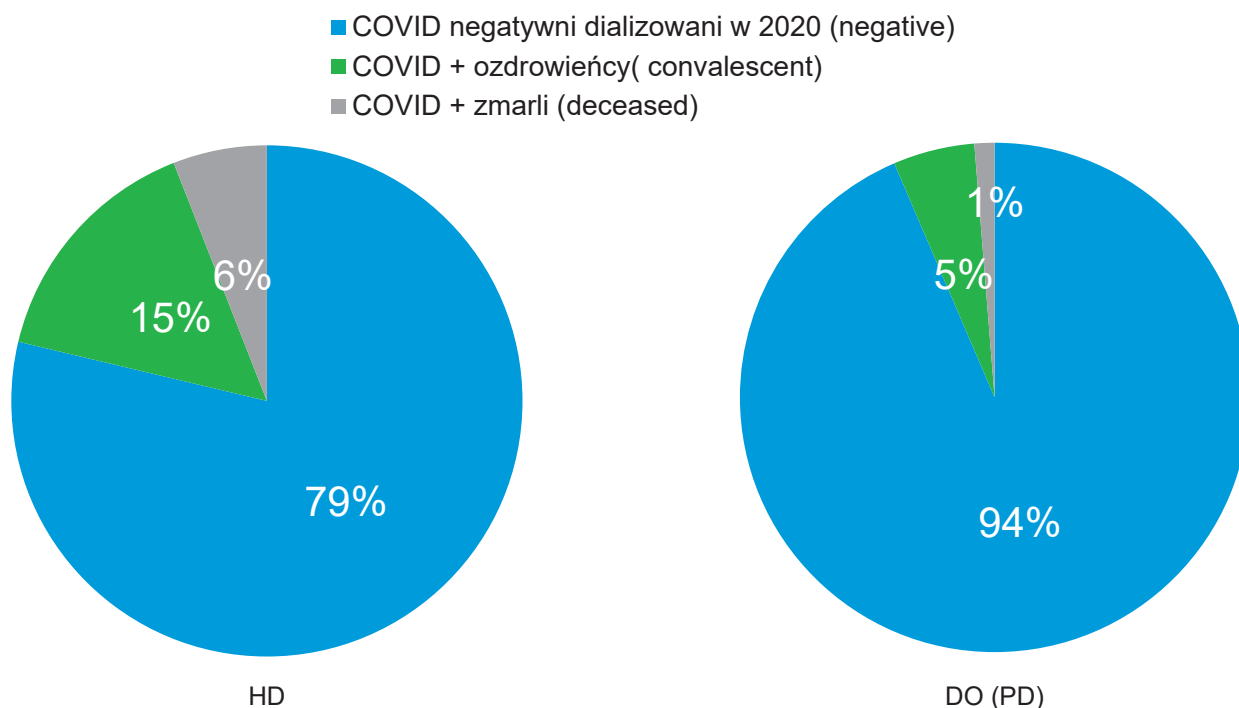
Rycina 29

Procent pacjentów aktywnych na liście biorców nerki i nerki z innymi narządami spośród łącznej liczby bezwzględnej pacjentów HD i DO na dzień 31.12.2020 w poszczególnych województwach.
Percentage of patients active on the waiting list for kidney alone or kidney with other organs transplantation in comparison to the total number of patients treated with HD and PD on December 31, 2020, by province.

w województwach wielkopolskim (3,8%), lubelskim (4,5%) i łódzkim (4,6%). W Polsce w 2020 *de novo* zgłoszono 777 chorych na KLO do transplantacji nerki i nerki + inny narząd.

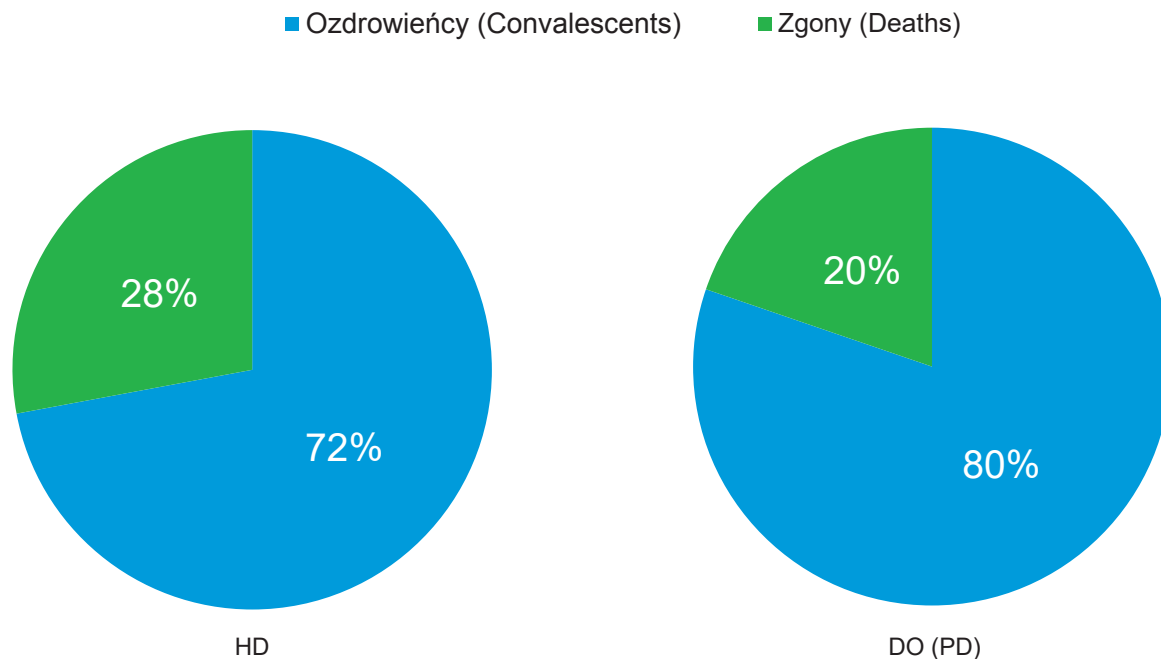
31. grudnia 2019 roku na KLO chorych zgłoszonych do transplantacji nerki oraz nerki z innym narządem (np. trzustki, wątroby) było 1234, natomiast 31. grudnia 2020r. 1060 co oznacza spadek liczby oczekujących o 14%. Odnotowano spadek nowych zgłoszeń - w 2019 r. było ich 1108, a w 2020 - 777 czyli spadek o 30%.

W ciągu 2020 roku przeszczepiono 751 biorców nerki i nerki + inny narząd. Wśród pacjentów dializowanych 550 przeszczepionych było hemodializowanych, a 154 dializowanych otrzewnowo. Przed okresem włączenia do programu leczenia przewlekłymi dializami przeszczepiono 47 osoby. Przeszczepieni pacjenci dializowani stanowili 2,8% ogółu wszystkich chorych dializowanych (HD+DO). Przeszczepieni pacjenci hemodializowani stanowili 2,3% ogółu wszystkich chorych hemodializowanych. Przeszczepieni pacjenci dializowani otrzewnowo stanowili 12,9% ogółu wszystkich chorych dializowanych otrzewnowo.

Rycina 30

Procent pacjentów zakażonych SARS-CoV-2 i zgonów wśród pacjentów leczonych HD vs. DO – podsumowanie roku 2020.
Percentage of SARS-CoV-2 infected patients and deaths in HD. vs PD – summary of 2020.

Rycina 31

Procent zgonów (6 tygodni od zachorowania) wśród chorych na COVID-19 pacjentów dializowanych (HD vs. DO) w 2020 r.
Percentage of deaths (6 week after infection) among COVID-19 dialysis patients (HD vs. PD) in 2020.

Zachorowania na COVID-19 wśród dializowanych

Wg danych na koniec 2020 wśród pacjentów dializowanych zanotowano 5271 zachorowań na COVID-19, w tym 5187 wśród hemodializowanych i 84 zachorowania wśród dializowanych otrzewnowo. Co 5 pacjent hemodializowany (21%) zachorował na COVID-19, a 6% ogółu hemodializowanych zmarło w ciągu 6 tygodni od zachorowania (Rycina 30). 28% zakażonych pacjentów hemodializowanych zmarło w ciągu 6 tygodni od rozpoznania zakażenia (Rycina 31). Tylko 6% pacjentów dializowanych otrzewnowo zachorowało na COVID-19, a 1% ogółu dializowanych otrzewnowo zmarł z w ciągu 6 tygodni od zachorowania. Jednak wśród zakażonych wirusem dializowanych otrzewnowo 20% zmarło w ciągu 6 tygodni od zachorowania (Rycina 31).

Podsumowanie:

1. Zapadalność na schyłkową niewydolność nerek w 2020 wyrażona liczbą pacjentów rozpoczynających leczenie nerkozastępcze wynosiła 123/pmp i była znacznie niższa niż w 2019 roku (151,6/pmp).
2. Pośród osób rozpoczynających leczenie przy pomocy dializoterapii zdecydowaną większość stanowią pacjenci, którzy ukończyli 65 rok życia (65% ogółu dializowanych). Istnieje różnica w tym zakresie w zależności od metody dializacyjnej. W grupie hemodializowanych 65% stanowili pacjenci powyżej 65 roku życia, a w grupie dializowanych otrzewnowo tylko 30%.
3. Łączna liczba leczonych nerkozastępczo (HD, DO, RTx) w 2020 wynosiła

844 pacjentów/pmp i była niższa niż w 2019 (888,1 pacjentów/pmp).

4. W 2020 roku w porównaniu do lat ubiegłych odnotowano spadek liczby chorych leczonych dializami o 9,3 % w stosunku do 2019. Na koniec roku 2020 dializowano 19647 a w 2019 r. 21479 pacjentów. Spadek dotyczył zarówno chorych HD, jak i DO.
5. Zdecydowaną większość spośród chorych leczonych dializami stanowią osoby poddawane zabiegom powtarzanej hemodializy (HD - 18847/95,9% vs. DO - 800/4,1%).
6. Powyższe zmiany w liczbie chorych dializowanych na koniec 2020 roku można tłumaczyć epidemią COVID-19 i znaczną śmiertelnością w przypadku zachorowania - 28% i 20% odpowiednio u chorych HD i DO.
7. Większość chorych kwalifikowanych do dializoterapii cierpi na cukrzycę typu 1 i 2, stąd najprawdopodobniej przyczyną schyłkowej niewydolności nerek jest u nich cukrzycowa choroba nerek. Odsetek może być znacznie zawyżony ze względu na wieloczynnikowy mechanizm uszkodzenia nerek u ludzi powyżej 60 rż, którzy stanowią większość kwalifikowanych do leczenia dializami.
8. Na listach oczekujących na przeszczepienie nerki i nerki + inny narząd na koniec roku 2020 aktywnych było 1060 biorców co oznacza spadek liczby oczekujących o 14%. Odnotowano również spadek nowych zgłoszeń w 2019 r. było ich 1108, a w 2020 r. 777 czyli spadek o 30%. Średnio w Polsce na koniec 2020 liczba aktywnych chorych na KLO wynosiła 5,4%.
9. Niski odsetek chorych zgłoszonych do transplantacji nerki może wynikać

z zaawansowanego wieku chorych dializowanych i znacznej chorobowości stanu pandemii, co wpłynęło niekorzystnie na zgłaszanie nowych chorych na KLO.

10. W sumie około 9% chorych (dializowani i zgłoszeni wyprzedzająco) jest w ciągu roku aktywnych na KLO. Podany procent wynika z sumy chorych przeszczepionych w 2020 roku i aktywnych 31 grudnia. 2020 roku na KLO.
11. W 2020 roku przeszczepiono łącznie 751 biorców nerki i nerki + inny narząd. Wśród pacjentów dializowanych 550 przeszczepionych było hemodializowanych, a 154 dializowanych otrzewnowo. Przed okresem włączenia do programu leczenia przewlekłymi dializami przeszczepiono 47 osób.

Piśmiennictwo

1. Dębska-Ślizień A., Rutkowski B., Rutkowski P., Korejwo G., Gellert R. et al.: Aktualny stan dializoterapii w Polsce – 2016. Nefrol. Dial. Pol. 2018, 22, 1-8.
2. United States Renal Data System: 2018 USRDS 2018 Annual Data Report. Atlas of end-stage renal disease in the United States. National Institutes of Diabetic and Digestive and Kidney Disease. Bethesda 2019.
3. ERA-EDTA Registry 2017 Annual Report. Amsterdam, Acad. Me. Center Department of Medical Information 2018.
4. Dębska-Ślizień A, Bello AK, Johnson DW, Jha V, et al. International Society of Nephrology Global Kidney Health Atlas: structures, organization, and services for the management of kidney failure in Eastern and Central Europe. ISN Eastern and Central Europe Regional Board. Kidney Int Suppl. 2021; 2: e24-e3.